

ACC. N:R M. 9797:1-10.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Jonsson
Härad: Frosta Adress: Åspinge
Socken: Ö. Åspinge Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1945 Född år 1881 i Ö. Åspinge

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Brällor och brällorserier. 2. 1-10

L. U. F. 52.

Bröllopp och Bröllops seder.

På stora bröllopp, bland allmogon, di skulle skilja sig från andra förekom att någon nära släkt, för det mästa brudens far ledde bruden in. Den seden är även nu, men ej allmän. För det mästa åtminstone nu för brudgummen själv in bruden.

Vigselringar har ju alltid brukats. Di gamle tala om, att förr i tiden hände de ofta att di låna sig ring. Fattiga låna av dem som hade när.

Av de mindre bemedlade som kunde skaffa en ring blev de ju vanliga marknadsringar. Om di fick en ring på två kr. var de ansedt en fin ring.

Krämare hade ju billiga ringar. Där fanns silverringar som var förgyllda. Förlovsring förekom ju ej i forna tider, åtminstone bland småfolket.

Men så var här ju alltid gott om billiga ringar, särskilt guldringar som di köpte, och fyllde fingrarna med. Om di hade ett par ringar på fingern var di aldrig lika. De var en billig ring som fyllorad.

Efter som di börja med dyrare ringar, di hade både förlovsring, och vigselring, så var här ju män som hade billiga ringar till vardag.

De beredde dels på vad arbete di hade.

Nu är de så, att i allmänhet lägger di ringarna av i vardag, tar dem på när di är belädd

Någon särskild insamling till prästen vet jag ej så långt jag minns de kan nog hända på den tiden då prästen levde. Men förr var de ett bruk att vid alla kyrkliga förrättningar gavs till kyrkan och de fattige. Di som då var stora gav ju prästen också. Så skulle di besöka prästen en civilt dag gav di honom nog. Fattiga som skulle anlita honom fick de ju vara erektionsslagen eller om söndagen, di kunde ej som utb. var, visa i prästasäcken. Ett gam. utb. är ju, prästasäcken o barnmarskesäcken o allt barnalösa.

Någon taktklädsel, eller päll har ej förekommit så långt jag kan utreda. Men jag vet, att långt tillbaka tala di om att bland di förmåna brukades med päll i kyrkan. Pojkar höll pällen över dem. Blosshållare, vet jag ej, utan i sådant bruk, att di hade de om kvätten. Här har de ju alltid varit en sed att om kvätten kom ungdomen för att skrika fram brudparet. Di hade ju inde lek. Ljus de, utan di hade bloss, eller stora ljus som två färnor, eller en pojka och en flicka stod och höll men brudparet visa sig. Så tändes bloss på gården. Var de storartat tände ungdomen raketen, samt vassa skott, sen brudparet visat sig.

Förr i tiden brukade di ofta stassa till prästgården för att vigas.
Di körde med flera skjutkar. Om där var spelmän var di på första vagnen
jämför brudgummen, på andra bruden samt tärnorna. Sen föräldrarna samt
släktet i rang och ordning på vagnarna efter. När di så körde hem satt brud-
paret i högr, så tärnorna efter. Sen börja di med att hämta hem prästen
så di vigdes hemana. Då var salen klädd i fullt skrud med altare med ljus
och blommar på, samt två pallar eller en stor pall framför. Ett fint täcke
hades som altarmatta. Små nyastenkristar på dukken.
Di brukade även för på 1800 talet till omkr. sekelskiftet vigas i prästa-
kammaren. Här framme vid kyrkan, på eneset, hade prästen, under di gar-
le. prästens tid, en kammare som han förädda tjänste skyldigheter i.
Så som vigas, beordras, samt tog mot ärende av besökande. Jada att förglem-
ma prästasladres. Men de är helt bortlagt, så där är ingen kammare, utan
allt föräntning som kommer, sker i kyrkan. Samtal sker i sakristian eller utaf
Bröllopp som skedd i enkelhet, gick många till prästen och vigdes, eller
körde dit. Sen bara drack lite kaffe ev. en gök, om där var någon
främmande med. Men många, särskilt fattiga gick dit, så fick prästen
finare vara som vittne. Många ville ju inte att folk skulle veta när di vigdes.

Långt tillbaka, som mitt i 1800 talet och senare satt di till bords när di åt. De var långbord, med lys i demstakar, smörkeppar, samt stora sulfad. Brudparet satt ju vid översta ändan, med föräldrarna vid var sida, sen atöket och övriga allt efter rang och person. Bruden skulle ju ta först av maten. Rätterna var mycket efter årstiderna, där var alltid rikligt med kött och fläsk. Risgröt och sriakonsgrypa skulle aldrig saknas på ett rejält gille. På ett enkelt husmansbröllop var ju kokt fläsk o bruna böner, samt risgröt högtidligt. Om julen hörde ju lutfiaken till. Sen, omkr. 1900 eller något innan börja di med gående måltid. Så blev de ju ändring. Då börja di med buljong, först allt möjligt till smörgåsbord sen buljong, sen fiak, så sdek, till sist alla kakor och vin samt kräm. Bruden gick ju först till bordet, eller rättare brudparet. Så satt di ju vid ett särskilt bord där di krusades och uppvaktades särskilt. När rigeln skett hemma såg inte gästerna brudparet förrän di kom ut ur brudkammaren och gick till altaret. Efter rigeln skulle alla gästerna ta i hand och hälsa på, sen dracks vin, alla skåtede med brudparet. Då di hade spelmän, spela di då alla gästerna hem, samt spela under hela måltiden. Särskilt stycke för var rätt. Di fick spela nästan hela natten.

Redd rejält gille skulle där ju vara så gott om mat på faten så di ej blev
hemma när di bars ut. För i tiden skulle ju resder givas bort till fattiga eller
tiggare som kom. Gamla, eller fattiga skulle ha en smakbit, (en stek av gilled)
Di som var i köket skulle ju ha något med sig hem.

I äldre tider, så brukade di när middagen var över, ge brudskänke.

Då lades pängarna på en tallrik till brudparet. Men om di då givit
spelmanens pengar vet jag ej. Senare, då di hade spelman vid bröllopp
betalades di ju av värdfolket.

De hörde ju alltid till gammal sed att brudens föräldrar gjorde henne
bröllopp. Var de så, att hon skulle flytta från hemmet så gjorde hon ju de
några dagar innan brölloppet. De var ju sakerna och hemg: fien som flyttades
Hon var ju med och gjorde i ordning i de nya hemmet, men kom tillbaka
för att göra i ordning till brölloppet. Brudgummen kom på bröllopsdagen
samtidigt med gästerna. En gammal sed var ju att han ej skulle se
bruden för än hon var klädd.

Några dagar efter brölloppet skulle di ju komma hem och tacka för
brölloppet. Var de så, att brölloppet var i eget hem, så dagen efter var ju
eftergille, då var brudparet värdfolket. Annars bjöd di välkomna i de nya hem

Många bröllopp dansades där, men de var ju inte alla, de berodde på vilken inställning di hade till dans. De berodde ju också på om båda brudfolken kunde dansa. Om där var dans, då var ju logen ställd i ordning till de. Den skulle ju smyckas, och göras i ordning där spelmännen skulle ha plats. De var ju i regel fjoh spelmän.

Brudparet skulle ju öppna dansen, sen skulle ju alla dansa med bruden. De var ju en gam, sed att någon skulle dansa kroman av bruden. Då skynda brudgummen till hemmet, sen var dansen slut.

Då spelades marsch, så låga alla in, så vankades kaffe. Sen spela spelmännen när alla reste. På senare tid, var de även en sed, då brudparet skulle till sitt nya hem, så skulle di smygga i väg så inte gästerna visste om något för än di sakenades.

Efter gam, sed hade di mera med dans och upplåg vid bröllopp än nu. Di gamle tala om, att spelmännen skulle spela till brudparet lagt aig. Di tala även om, att där som var stort bröllopp, och mycke ungdom så täddades på golvet där låg ungdomen om varandra.

Brudsängen skulle bäddas med brudens hemgift, de var hennes dyg.
Om di nygifte skulle resa till eget hem om natten hade hon själs bäddat
inman. Där kunde vem som helst se uppställningen bädda.
För långt tillbaka hade bruden inte stöja, men krona. Men så långt
jag vet har stöjan varit i bruk. Det är nog omkr 75, 50 år sen den vsta
dräkten blev allmän. Da börja ju bland di bättre, sen börja även allmogens
så smått. Bland di enklare folken hött di på med den svarta dräkten länge.
De var mest av ekonomiska skäl. Di hade mera gagn av en svart klänning.
Brudkronan har alltid varit av myrten. Där har ej varit någon krona i kyrka.
Men gamla har talat om att församlingen har ägt krona som di förmögne
länat. Di fick sätta hemmanspapper i pant för den, de var ju guldkrona.
Far tala om i Daleby var sådan. Numera lånar di ju krona av juvelerare.
En flicka som hade fått barn hade myrtenkrans, eller blommar.
En brud som var med barn bar en krona av myrten som var öppen, d. v. s.
bygglarna gick in i hojn. Så var bygglarne liksom köjla, dubbla.
Men om hon ej var så dugg så de syndes bar hon ju krona lika fullt.
Många brudar bar både krona och krans av myrten.
Många giftermål hade inte blivit, om hon ej blivit med barn.

Fanns där gott om gammalt silver i släkten, som spännen, halskedjor, o.d.
så lånades de ju i hela släkten. De var ju förnämligt ju mer sådant hon hade.
De var nästan alltid sällsamt som betäckte bruden. En gammal sed skulle
bruden inte spegla sig. Hon skulle inte ha något på sig som krykade, då blev
hon fattig. Hon skulle ha en peng i sken, för samma sak, inte bli fattig.
Hon skulle laga att hon såg brudgummen först innan han såg henne,
sätta sin fot framför hans under nigeln, säga ja högre än han, först sätta
sig allt för att få husbondsäldet. Den som lutade sig från den andra, eller
först rörde sig efter nigeln, dog först. Om sedan sken i kronan blev de lyck-
ligt, regna de, betydde de färre. Var bruden i mö föll håret av brudpigorna
glade hon varit natten innan bröllopet med ett gossebarn hos sig, blev de första
en gosse. Satte de en sprucken träsko under sängen bröllopsnatten blev de första
en flicka. Ost och bröd i brudsängen skulle också betyda en präjke de första.
Den som först insomnade bröllopsnatten dog först. Grät bruden bröllops-
dagen blev de lyckligt hela livet. För i tiden blev många tvingade till giftermål.
Far tala ofta om, en flicka som blev tvingad gifta sig med den hon ej ville ha.
Så en kvällen ville hon ej gå i säng. Modern tvinga henne, hon lade sig ytterst i
i sängen. Men hon somna först, då gick bruden upp, om morgonen låg svärmötern
och brudgummen i sängen, bruden satt i köket.

De har alltid varit en sed att resa äreportar, de är fortfarande.
Har di kyrksigsel, så reses äreport på något ställe under vägen. De är ungdomen som gör de. Di närmaste intill reser äreport vid gårdens
Värdfolket smyker ju ibland även i kyrkan. Men annars gör ju
brudparets vänner de, smyker kyrkan. Hemma är ju så gott som
hela gårdsplatan smykad. Är det om sommaren så klädes med björkar.
Vid ingången är björkar. De har varit sed, över ingången är en transpo-
rang med brudparets namn skurit. Bak är placerat ljus och kurtört
papper. På gården var alltid rikligt med lykter, framför ingången
kurtörta. Om kvällen kommer ungdomen för att skrika fram brudparet.
De är en urgammal sed, som ännu varar. Då kommer ungdom från flera
byar. Även äldre går, men de är ju endast byarne.
Då skriker di fram först brudparet, sen färmor och marskalkar.
Sen hurrar di. För i tiden skulle ungdomen bjudas på vin, och brän-
vin när di hurrar, men de är vist bortlagt. Hade di spelmän
brukade di stå vid var sida om brudparet och spela när di visa sig.
I gamla Cruces tid, om han var med på brölloren, så vänta ungdomen
med att skrika till han var rest. Dessa nye prästerna är inde så noggranna

ACC. N:R M. 9797:10.

10

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Till stora brölloren kunde flera personer ha arbete med att smycka.
Var bröllopet om häuden var de svärare med de gröna. Pinnbärsblasar
sattes i bland granen. Lomå ärportar av buselom med röda äppeln
hängande i lands till bruden, av hennes väninnor. Den fästes över
gränden, eller vid ingången. Den tog hon med sig till sitt nya hem.
Ärporten som ungdomen reste, fick stå till den visna.

Enligt gm. sed så skulle fästnfolk den första lysningsdagen
vara utan socknen, men så andra söndagen skulle de i kyrkan.

Söndagen efter bröllopet skulle de gå visestass. Då skulle de i kyr-
kan för att visa sig. Bruden skulle bära fästnagarna.

Två av den närmaste släkten skulle följa dem.